

Forum 2020: Prioriteti civilnog društva za predsjedanje Republike Hrvatske Vijećem Europske unije

Organizacije civilnog društva iz Hrvatske okupljene u neformalnu mrežu Forum 2020 nakon provedenih konzultacija s građanima u pet gradova (Rijeka, Varaždin, Split, Osijek i Zagreb) te nakon provedenih dodatnih online konzultacija, usuglasile su prioritete predsjedanja RH Vijećem EU u periodu siječanj – lipanj 2020.

Svjesni smo da je predsjedanje veliki izazov i prilika za čitavu zemlju. Posebnu priliku vidimo u mogućnosti jačanja ugleda RH i mijenjanja njenog imidža kao zemlje članice koja ima veoma malen koalicijski potencijal za suradnju s drugim članicama EU. Da bismo to učinili, vjerujemo da su potrebni zajednički napori, kako vladinih tijela, tako i organizacija civilnog društva. Zbog toga ove prioritete vidimo kao priliku zajedničkog rada na oblikovanju javnih politika Europske unije.

Naši prioriteti polaze iz trenutnih potreba EU da redefinira i ojača svoje javne politike u smjeru odgovora na realne potrebe građana/ki EU. Ujedno, prioriteti su i jasan odraz onoga što vidimo kao zajednički interes i EU i RH kao punopravne članice Unije. Oni su nastali vođeni idejom stavljanja naglaska na neke od kritičnih točaka politika EU koje su u prethodnom periodu ili zakazale ili nisu bile artikulirane na način da rade za dobrobit većine građana EU.

Uz navedene tematske prioritete, ističemo važnost sudjelovanja mladih u svim područjima i njihovo uključivanje u procese donošenja odluka. Mladi kao ključna društvena skupina predstavljaju potencijal koji se participacijom u političkom procesima dodatno jača čime se stvaraju svjesni, kritički nastrojeni i društveno aktivni građani koji predstavljaju temelj svakog demokratskog društva. Dodatno, smatramo važnim istaknuti da je unutar svih prioriteta nužno težiti rodnoj ravnopravnosti u procesima donošenja odluka i provedbi kako bi se osigurala jednaka predstavljenost i eliminirala diskriminacija na temelju roda.

1. Demokratska Europa slobodnih i odgovornih ljudi.

Europa vladavine prava i ljudskih prava. Europa slobodnog, nezavisnog i kritičnog civilnog društva, nezavisnih institucija i nezavisnih medija.

Europska unija dugi je niz godina bila prepoznata kao prostor socioekonomskog blagostanja, vladavine prava i zaštite ljudskih prava. Sve tri komponente čine prostor Europske unije jednim od najatraktivnijih prostora za život. Zbog toga i ne čudi da brojni ljudi iz kriznih žarišta ili iz zemalja koje nemaju razvijene navedene tri komponente žele doći živjeti u EU. EU je posebne napore uložila u slobodu tržišta i kretanja – računajući da je vladavina prava i zaštita ljudskih prava nešto što se podrazumijeva i za što nije potrebno ulagati dodatne napore unutar svojih članica. Nažalost, pokazalo se da vladavina prava i zaštita ljudskih prava ne može biti održiva ako kontinuirano ne radimo na njima. Posebno zabrinjava sve veći rast anti-demokratskih političkih opcija koji vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava vide kao prijatnu svojim interesima, a ne kao priliku za izgradnju društvenih odnosa utemeljenih na povjerenju u institucije koje služe na dobrobit svim njenim članovima i članicama. Pojave tzv. modela iliberalnih

demokracija vladanja unutar EU koje demokraciju svode na puko višestranačje te pri tome strateški uništavaju ključne poluge kontrole demokracije (nezavisno sudstvo, kritičko civilno društvo, nezavisne medije i nezavisne institucije) jasan je signal da EU mora proaktivno raditi na jačanju i zaštiti mehanizama zaduženih za kontrolu vlasti.

To je moguće kroz uvođenje i kontinuirano razvijanje sljedećih politika:

1.1. Jačanje odgovornih i neovisnih demokratskih institucija Europske unije i država članica.

Očekujemo od Vijeća EU da pokrene političke procese u smjeru jačanja demokratskih institucija, osnaživanje nezavisnih institucija i mogućnost građanskog nadzora nad institucijama represivnog aparata. Jačanje pravosudnih sustava predstavlja temelj vladavine prava i nužan preduvjet očuvanja demokratskog poretka. Istovremeno, treba se snažno suprotstaviti političkim grupacijama koje nastoje zloupotrijebiti mehanizme, institucije i resurse Europske unije i koristiti ih za njezino slabljenje, dezintegraciju i zaokret od njezinih temeljnih vrijednosti.

Zalažemo se za Europu vladavine prava i stabilnih odgovornih i demokratskih institucija vlasti, koja razvija mehanizme monitoringa funkcioniranja pravosuđa kao i građanskog nadzora policije, vojske i sigurnosnih službi, posebice prateći učinkovitost borbe protiv korupcije. Pozivamo zakonodavna tijela EU na usvajanje [Općih preporuka Europske komisije protiv rasizma i netolerancije nacionalnim tijelima za ravnopravnost](#) kojima se ojačavaju institucije pravobraniteljstava širom Europske unije.

1.2. Uvođenje instrumenta za zaštitu temeljnih vrijednosti EU u Višegodišnjem financijskom okviru koji će osigurati dugoročno financiranje organizacija civilnog društva i nezavisnih medija koji rade na demokratizaciji i zaštiti ljudskih prava.

Do sada je EU ulagala značajna financijska sredstva za ovakav tip aktivnosti izvan granica EU (kroz Europski instrument za demokraciju i ljudska prava - tzv. EIDHR mehanizam) no sada je postalo jasno da sličan mehanizam mora biti aktiviran i unutar granica Unije. Ključni preduvjet dosljednije, osjetljivije i djelotvornije akcije unutar EU za zaštitu europskih vrijednosti je čvrst, sveobuhvatan i politički nepristran mehanizam praćenja stanja europskih vrijednosti (uključujući vladavinu prava) u svim državama članicama, u paru s nizom financijskih disciplinskih instrumenata, što ih omogućuje Višegodišnji financijski okvir i popratna regulativa.

Najavljeni program "[Građani, jednakosti, prava i vrijednosti](#)" dobar je korak u tom smjeru, no potrebno je pojačati napore za njegovim usvajanjem i uključivanjem u Višegodišnji financijski okvir u iznosima koji su u skladu sa zahtjevima aktera europskog civilnog društva koji su se zalagali za novi **europski Instrument za vrijednosti**. Europska unija ne smije provoditi politiku štednje kad su u pitanju vrijednosti na kojima je osnovana. Posebno je ključan njegov potprogram za "Vrijednosti Unije" koji bi služio kao fond za hitne situacije i reagiranje na opasnosti za branitelje ljudskih prava širom EU. Očekujemo da se unutar idućeg Višegodišnjeg financijskog okvira usvoji program "Građani, jednakosti, prava i vrijednosti" uključivo s instrumentom za zaštitu europskih vrijednosti koji odgovara realnom stanju ljudi izloženih riziku povreda ljudskih prava u lokalnim zajednicama širom EU jer je preduvjet zdravlja EU zaštita njezinih temeljnih vrijednosti.

1.3. Zaštita branitelja ljudskih prava i novinara unutar EU koji moraju biti prepoznati kao jedni od čuvara demokracije, slobode izražavanja i ljudskih prava.

Nedopustivo je da se u EU ubijaju, sudski progone i zastrašuju neovisni i kritički novinari/ke kao i branitelji ljudskih prava i demokratskih standarda koje su članice EU dosegle. Zbog toga očekujemo da Vijeće EU-a u suradnji s drugim institucijama EU tijekom hrvatskog predsjedanja pokrene zakonodavnu inicijativu kojom bi se zaštitilo ove skupine.

1.4. Izrada godišnjeg izvještaja o stanju vladavine prava i ljudskih prava u EU.

Do sada EU nije razvila metodologiju praćenja i izvještavanja o stanju ljudskih prava, već se oslanjala na izvješća drugih međunarodnih organizacija, svojih delegacija diljem svijeta ili partikularnih tematskih izvještaja Agencije za temeljna prava EU. Posebno, pažnja se nije obraćala na sveobuhvatno izvještavanje o stanju ljudskih prava unutar EU. Pozdravljamo aktivnosti koje je do sada provodila Agencija za temeljna prava, objavljujući objektivna i kvalitetna izvješća o pojedinim segmentima povrede vladavine prava i ljudskih prava u EU. Držimo da je vrijeme da se proširi mandat Agencije te da ona, u suradnji s drugim nezavisnim EU institucijama (npr. Pučkom pravobraniteljicom EU) i civilnim društvom krene s izdavanjem redovnih godišnjih izvješća o stanju ljudskih prava i vladavine prava unutar EU temeljem kojih će se kreirati politike jačanja vladavine prava i ljudskih prava u EU. Trenutno postojeći alat Europske komisije za praćenje pravosudnih sustava, Justice Scoreboard, usmjeren je u najvećoj mjeri na radnu efikasnost pravosudnih sustava, no on ne ulazi u analizu razine zaštite temeljnih prava i vladavine prava te razmjera njihova kršenja. Pritom nije dovoljno izvještavati samo o pojedinačnim slučajevima ljudskih prava, već u jednakoj mjeri i o sustavnom nefunkcioniranju institucija koje bi ta prava trebala štiti te formirati ujednačen institucionalni okvir za praćenje stanja u svim državama članicama. Također predlažemo da se unutar DG DEVCO u suradnji s Agencijom za temeljna prava EU krene s izdavanjem redovnih godišnjih izvješća o stanju ljudskih prava u svijetu. Predlažemo i otvaranje konzultacija s Institucijama pravobraniteljstva u zemljama članicama o njihovoj ulozi u pripremi izvještaja. Na taj način EU će se pozicionirati kao jedna od vodećih organizacija koja nastavlja biti predana zaštiti vladavine prava i ljudskih prava. Dio bi izvještaja trebao biti i periodični osvrt na primjenu Rezolucije Europskog parlamenta o porastu neofašističkog nasilja u Europi, kojom je zatražio zabranu neofašističkih i neonacističkih grupa Europskoj uniji, na tragu dobre prakse izvještaja Pučke pravobraniteljice Republike Hrvatske pod naslovom "Relativizacija zločina NDH narušava temeljne vrijednosti Ustava a izostanak reakcija otvara prostor mržnji".

U prosincu 2014. Vijeće EU je odlučilo održavati godišnji dijalog o 'vladavini prava' u državama članicama, no on je ipak tek neobavezan razgovor bez konkretnih povratnih informacija ili preporuka. Europski parlament je 2016. godine predložio interinstitucionalni [Pakt EU za demokraciju, vladavinu prava i temeljna prava](#) koji je usvojen od strane Europskog gospodarskog i socijalnog odbora, no Komisija dosad nije reagirala na njega. Predloženi Pakt predstavlja dio Izvještaja LIBE i obuhvaća javno prikazivanje rezultata, godišnju interparlamentarnu debatu i sporazume o ublažavanju posljedica mogućih rizika i prekršaja te za aktiviranje preventivnih i korektivnih sredstava članka 7. Lisabonskog sporazuma te smatramo kako je potrebna veća sinergija između različitih institucija EU kako bi se osigurali sveobuhvatni i djelotvorni mehanizmi zaštite vladavine prava. Pozivamo europske institucije da, u skladu s [nedavnom objavom Europske komisije](#), osnaže okvir za zaštitu vladavine prava u Europskoj

uniji, te u tom kontekstu podržavamo [preporuke platforme Civil Liberties Union for Europe](#) u pogledu promocije vladavine prava, prevencije kršenja vladavine prava i fleksibilnih i snažnih odgovora na njezino kršenje.

Tijekom predsjedanja RH Vijećem EU očekujemo intenziviranje konzultacija o monitoringu vladavine prava, otvaranje konzultativnog procesa s Agencijom za temeljna prava i Pravobraniteljstvima u državama članicama kao i pokretanje priprema pregleda dobrih praksi monitoring.

1.5. Povezati trošenje fondova EU s kvalitetom zaštite vladavine prava i razine transparentnosti u pojedinim članicama.

Neodrživa je dosadašnja situacija da pojedine članice koriste EU fondove kako bi njima kroz korupcijske dogovore pogodovala partikularnim privatnim ili političkim interesima. Još je poraznije da pojedine grupacije koriste EU fondove kako bi se aktivno zalagale protiv vrijednosti na kojima se temelji EU. Krajnje je vrijeme da se uvedu učinkoviti kontrolni mehanizmi koji će spriječiti trošenje EU fondova u onim članicama gdje su isti potrošeni kroz korupcijske i netransparentne prakse. Predložena "[Uredba o zaštiti proračuna Unije u slučaju općih nedostataka u pogledu vladavine prava u državama članicama](#)" ima za cilj zaštititi financijske interese Unije, istovremeno predstavljajući učinkovito sredstvo za obranu vladavine prava. Ukoliko država članica prekrši načela vladavine prava, bit će joj uskraćen pristup financiranju EU. Očekujemo da Vijeće EU tijekom predsjedanja RH donese jasnu političku odluku kojom će se takvoj praksi stati na kraj i usvoji Uredbu kako bi se zaštitila vladavina prava u svim državama članicama. Istodobno, nužno je da financijske disciplinske mjere usmjerene na vlade koje povređuju vladavinu prava ne izazovu reakciju protiv domaćih organizacija koje upozoravaju na nepravilnosti i neovisnih medija. To iziskuje rezervnu opciju dodjele sredstava, putem centralnih programa EU kao što je Europski instrument za vrijednosti ili neovisnih posrednika.

1.6. Zaustaviti trendove kriminalizacije solidarnosti diljem EU prema izbjeglicama i migrantima.

Brojne članice EU zadnjih su nekoliko godina uvele zakonske odredbe i prakse kojima se kažnjavaju građani koji iz humanitarnih razloga pomažu izbjeglicama na teritoriju članica. Na taj način se samo dodatno raspiruje strah i rasizam prema novopridošlima. Držimo da načelo kriminalizacije solidarnosti dugoročno duboko razara europsko društvo kojemu bi solidarnost trebala biti upravo jedno od temeljnih principa djelovanja. Očekujemo da Vijeće donese političku odluku kojom će zaustaviti i promijeniti taj trend kriminalizacije solidarnosti.

2. Europska unija koja i dalje ima potencijal širenja. Europa koja stabilizira zapadni Balkan.

Iako se može činiti da je pojavom Brexita EU izgubila svoj potencijal da se širi i privlači druge države članice – tome ne mora biti tako. Upravo suprotno, EU koja će se obnoviti, demokratski reformirati i biti predana zaštiti ljudskih prava, vladavini prava i održivom razvoju, može biti jasan odgovor na krizu

međunarodnog globalnog poretka. Duboko vjerujemo kako i danas većina ljudi želi živjeti u društvima socio-ekonomskih blagostanja u kojima je dobra ekonomija jednako važna kao i vladavina prava i zaštita ljudskih prava. Ta neraskidiva poveznica socioekonomskih prava s vladavinom prava i ljudskim pravima čini EU snažnom i privlačnom. EU je pokazala da svojim proširenjem stabilizira, do neke mjere, društva koja su poljuljana lošom vladavinom prava, ne-razvojnou ekonomijom i poljuljanim sustavom zaštite ljudskih prava. Zbog toga se EU, nakon sedmogodišnje pauze, mora vratiti politikama proširenja s ciljem većeg angažmana proširenja na zapadni Balkan. Pri tome, nikako ne smije pristajati na kompromise uske suradnje s onim političkim liderima za koje je očito da ne žive niti žele živjeti demokratske vrijednosti, već je potrebno uložiti napore da se procesi demokratizacije potencijalnih članice odvijaju kroz sve aktere unutar zemalja članica koje su predane vrijednostima EU. Također, jedna od naučenih lekcija proširenja na primjeru Hrvatske je jasna potreba da se nakon ulaska nove članice osiguraju nezavisni mehanizmi monitoringa dostignutih standarda vladavine prava kako ne bi došlo do njihovog urušavanja.

Tijekom predsjedanja RH Vijećem EU očekujemo:

2.1. Donošenje jasnog političkog stava o nastavku politike proširenja Unije prema zapadnom Balkanu.

Europska unija mora donijeti obvezujuću političku odluku o proširenju na zapadni Balkan kako bi se uspostavili jasni temelji i struktura pristupanja novih članica. Odgađanjem odluke i pasivnošću prema državama zapadnog Balkana riskira se njihovo udaljšavanje od Europske unije i priblijšavanje drugim geopolitičkim akterima čije su vrijednosti i politički ciljevi usmjereni destabilizaciji EU i širenju nacionalističkih, izolacionističkih i autoritarnih tendencija.

2.2. da Vijeće EU podrži inicijativu za osnivanje Regionalne komisiju posvećenu utvrđivanju činjenica o ratnim zločinima u bivšoj Jugoslaviji u periodu 1991-2001 (REKOM) kao i podršku svim drugim inicijativama usmjerenim na izgradnju povjerenja i pravdi za žrtve. Vijeće EU treba svojom porukom podržati i rad Regional Youth Cooperation Office (RYCO).

2.3. Sve članice Vijeća, a posebno Republika Hrvatska kao predsjedateljica, moraju dati jasnu izjavu da je regionalna suradnja na jugoistoku Europe ključ stabilizacije. To se odnosi na suradnju u aspektima funkcioniranja pravosuđa, od zajedničkih regionalnih seminara za razmjenu i usporedbu iskustava, edukacije i usavršavanja pravosudnih dužnosnika, pa do različitih inicijativa koje dolaze iz civilnog društva u svrhu unaprjeđenja pravosudnih okvira i procesa. Između ostalog podršku u radu na zagovaranju prava žrtava i zajedničkog ukazivanja na problem diskriminacije žrtava, razvijanje sustava podrške svjedocima i povećanja učinkovitosti procesuiranja ratnih zločina, regionalna razmjena iskustava među sudovima, državnim odvjetništvima/tužilaštvima i organizacijama koje prate suđenja ili sudjeluju u transportu svjedoka i organiziranju podrške, omogućavanje besplatne pravne pomoći i slično. Vrlo je značajan i nastavak rada i suradnje na različitim oblicima dokumentiranja činjenica o ratnim zbivanjima.

3. Europa koja je predana ciljevima održivog razvoja unutar i izvan svojih granica

Pitanja klimatskih promjena, očuvanja bioraznolikosti i ostalih ciljeva održivog razvoja prvorazredna su politička pitanja 21. stoljeća. Neophodno je na globalnoj razini proglasiti klimatsko izvanredno stanje kako bi se poslala snažna poruka, upozorenje da je vrijeme za uzbunu i poziv na akciju dionicima diljem svijeta. Mi nismo nezainteresirani promatrači šestog i najvećeg masovnog izumiranja na jedinoj naseljivoj planeti za koju znamo. Suvremena civilizacija, čijim se temeljima Europa ponosi, nije autodestruktivni proplamsaj na kraju tri milijarde godina života na Zemlji, niti je hladnokrvni ubojica većine klimatski ugroženih stanovnika u zemljama u razvoju. Za razliku od stanovnika mnogih drugih dijelova svijeta, većina nas Europljana danas smo nahranjeni i imamo viška hrane za dijeliti, obrazovani smo i možemo promišljati svoje postojanje i informirati se o njegovim principima. To nam omogućava perspektivu iz koje možemo uvidjeti važnost hitnog i sveobuhvatnog djelovanja i ujediniti svoje napore u pogledu usporavanja/ublažavanja klimatskih promjena i zaštite bioraznolikosti kroz politiku pravednog odrasta.

No i u EU postoji niz problema, od siromaštva, rastućeg broja ljudi u riziku od siromaštva, energetskog siromaštva, razlika između urbanih i ruralnih dijelova gdje ljudi imaju lošiji pristup uslugama te su slabo povezani (prometno, nepostojanje širokopojasnog interneta i d.),

3.1. Usvajanje Sveobuhvatne strategije EU za održivi razvoj.

U svjetlu dokumenta za razmatranje Europske komisije o održivom razvoju, trenutne i buduće čelnike EU-a pozivamo na usvajanje sveobuhvatne strategije EU-a za održivi razvoj. Europska komisija je 30. siječnja 2019. objavila dugo očekivani dokument "[Prema održivoj EU do 2030.](#)" u kojem su navedena tri moguća scenarija koja bi mogla voditi Europsku uniju u provedbi pravedne okolišne, socijalne i gospodarske tranzicije kako bi postala održiva do 2030. Tri godine nakon što je EU prihvatila Globalne ciljeve održivog razvoja UN-a i Klimatski sporazum iz Pariza, kritički osvrt na moguće načine njihove provedbe dosta je zakasnio. Komisija priznaje da još mnogo toga treba učiniti te prepoznaje da Europa ima neodržive obrasce potrošnje. Pohvalno je što promiče prijelaz prema održivom prehrambenom sustavu te što se navodi da javne politike ne smiju negativno utjecati na održivi razvoj izvan našeg granica.

Mi, zajedno s drugim organizacijama civilnog društva EU-a, očekujemo da će EU usvojiti prvi scenarij iz dokumenta za razmatranje, odnosno sveobuhvatnu strategiju održive Europe 2030., uključujući pomake koje treba predložiti u drugim ključnim područjima, kao što su odgovornost poduzeća, trgovina i ulaganje usmjereno na ljude te prevladane trenutačne opsesije gospodarskim rastom. Samo na taj način

možemo ostvariti prijeko potrebnu tranziciju za ljude i planet. [Deklaracija iz Sibiu](#), u kojoj su 9. svibnja 2019. šefovi država EU-a predstavili svojih 10 opredjeljenja za budućnost Europe, govori o 'smanjenju razlika među nama' i 'pružanju pomoći onima koji su najranjiviji u Europi - stavljanje ljudi ispred politike', ali se ne spominje održivi razvoj niti ciljevi održivog razvoja. Očekujemo da će tijekom predsjedanja RH pitanje sveobuhvatne strategije održivog razvoja EU-a biti na dnevnom redu te da će opredjeljenje za održivi razvoj biti vidljivo i u Višegodišnjem financijskom okviru.

3.2. Klima je najvažnije pitanje europske i svjetske politike ove generacije, a Europa treba biti predvodnica politika koje teže usporavanju klimatskih promjena. Uz poštivanje Pariškog sporazuma i priznavanje materijalno zahtjevnih promjena za postizanje globalne ugljično neutralne i pravedne ekonomije, Europa ima vodeću globalnu poziciju u zadržavanju klimatskih promjena ispod pogubnih točaka preokreta (eng. *tipping points*). Moramo učiniti sve što je moguće kako bismo smanjili emisiju stakleničkih plinova za barem 60% do 2030. godine. Možemo u najbogatijem ekonomskom bloku uvesti progresivne poreze na ugljik i neobnovljive resurse na njihovom izvoru i distribuciji, te oporezivati zračni prijevoz radi redistribucije na bolji i niskobudžetni javni prijevoz; kao i osigurati porezne poticaje za upotrebu recikliranih materijala.

Ako je Europska unija krajem prethodnog desetljeća pronašla odlučnost i financijske resurse u iznosu od tisuću milijardi eura za spašavanje posrnulog bankarskog sektora u svrhu očuvanja gospodarske stabilnosti, danas je neizmerno važnije u najmanju ruku izjednačiti te napore kad je u pitanju ublažavanje razornih klimatskih promjena. Ne zavaravamo se da će potrebna preobrazba biti laka, ali zadržavanje društvene stabilnosti i promišljanje blagostanja za našu starost i mlađu generaciju nema alternativu smanjenju ukupne potrošnje energije u Europi kroz ekonomsku preobrazbu na trajnost i dijeljenje, a kako bi se olakšala tranzicija na 100% 'zelenu energetiku' te primjenu agroekoloških praksi za proizvodnju hrane koje obogaćuju, umjesto da osiromašuju, tlo i preostale šume. Nužno je hitno usvajanje [Strategije za dugoročno smanjenje emisije stakleničkih plinova u EU](#). Također, potrebno je povisiti ambicije i revidirati postojeće ciljeve održivog razvoja do 2030. godine te povećati udio sredstava u idućem Višegodišnjem financijskom okviru za klimatsku tranziciju.

3.3. Zelena energetika S obzirom na potrebu za hitnim djelovanjem, nužno je podizanje ciljeva i indikatora EU doprinosa [Pariškom sporazumu](#) do 2030. godine, kao i [Agende 2030 za održivi razvoj](#), kako bi se osigurao znanstveno utemeljen i pravedan doprinos zadržavanju porasta prosječne globalne temperature na 1.5C.

U Europi postoji dovoljno neiskorištenog potencijala za instalaciju dodatnih obnovljivih izvora energije, čija aktivacija uz poštivanje ljudskih prava i pravedna ograničenja rudne eksploatacije za izradu infrastrukture te zajedničko vlasništvo lokalne zajednice nad instaliranim kapacitetima može pogoniti industrijalizirano europsko društvo bez osuđivanja tropskih područja na klimatski genocid. Potrebno je zaustaviti ulaganje javnog novca u fosilna goriva i fosilnu infrastrukturu. Europa ima dovoljno novca i znanja za pametan zaokret na zelenu energetiku, ali treba postojati društvena i politička volja za zaokret na europski pakt o održivosti i blagostanju u 21. stoljeću, umjesto uske orijentacije na ekonomsku stabilnost i rast koje će klimatske promjene u ovom stoljeću ionako izbrisati. Ključno je postići konsenzus i pridobiti političku podršku za održive politike i od strane država istočne Europe, pri čemu jedan od načina može biti uključivanje građana i njihovo investiranje u energetiku

3.4. Transport [Promet trenutno čini 27% ukupnih emisija stakleničkih plinova u EU](#) i orijentiran je prvenstveno na zračni prijevoz koji nije u mogućnosti nadići ograničenja i subvencije za fosilna goriva. Europa ima najstariju i najrazgranatiju mrežu željeznica u svijetu, i ima ju kapacitet rekonstruirati te staviti u pogon niskougljičnog transporta, a u taj se proces mogu uključiti i europske banke te time stimulirati države članice da se aktivno uključe u proces. Prednost ovog tipa transporta jest da djeluje kao poveznica preko kontinenta i s drugim kontinentima (Azija i sjeverna Afrika) i kojem su primarni dostava dovoljnog broja ljudi i roba u sve dijelove kontinenta, a ne ekspresna dostava malog broja visokoprofitnih korisnika. Uz revitalizaciju željeznica, doprinos smanjenju karbonskog otiska može dati i uvođenje poreza na zrakoplovni prijevoz. Istodobno, nužno je poticati i promovirati napore za priuštivom elektrifikacijom cestovnih vozila kako bi se zamjena vozila na pogon fosilnih goriva onima na električni pogon omogućila što većem udjelu populacije, te kako bi se s vremenom izgradili temelji ekološki održivih industrijskih grana budućnosti. Većina Europljana živi u gradovima koji mogu bitno smanjiti svoj ekološki otisak integracijom javnog prometa i biciklizma, pogotovo na istočnoj i jugoistočnoj periferiji. Ujedinjena Europa treba razumno kruženje roba i usluga preko kontinenta, ali ne tako da oduzima budućnost mladima već tako da iskoristi najbolje postojeće tehnologije i organizacijsko znanje za održivost i dobrobit svih europskih zajednica, od ledenog sjevera do vrućeg juga.

3.5. Očuvanje bioraznolikosti mora postati jedan od političkih prioriteta s obzirom na rastuće prijetnje zagađenja plastikom, uništavanja staništa te izumiranja brojnih biljnih i životinjskih vrsta kojeg već sad znanstvena zajednica opisuje kao šesto masovno izumiranje u geološkoj povijesti planete. U okviru priprema Europske unije za sudjelovanje u [15. sastanku Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti \(COP15\)](#) koja će se održati u Pekingu u listopadu 2020. godine nužno je definirati strategiju koja bi dovela do postizanja takozvanog "pariškog momenta" u području očuvanja bioraznolikosti. Jačanje globalne svijesti i političke podrške za očuvanje bioraznolikosti predstavlja nužnost kako bi se spriječilo daljnje urušavanje globalnog ekosustava.

3.6. Smanjenje nejednakosti. Nejednakosti u današnjem svijetu nisu nastale spontano, već su produkt političkog i ekonomskog sustava u kojemu živimo, odnosno javnih politika usmjerenih deregulaciji i liberalizaciji tržišta. One nisu samo ekonomske u smislu nejednakosti dohotka i raširenog siromaštva, već i socijalne, političke, rodne i okolišne. Također, unutar Europske unije sve je vidljivija razlika između zemalja centra i periferije koja se manifestira nejednakim razinama političkog utjecaja te posebice gospodarske stabilnosti. Moguće rješenje ovih strukturnih problema leži u novom modelu kružne ekonomije i odrasta čija se uspješnost neće mjeriti isključivo profitom, rastom i financijskim pokazateljima, već sveukupnim utjecajem na povećanje dobrobiti društva, održivosti i pravednosti prema svim njegovim članovima. Već sada možemo na ekscesivne menadžerske i slične prihode postaviti stope poreza na dohodak iznad 80% radi redistribucije obiteljima s niskim i srednjim primanjima, ali i smanjiti PDV na radno intenzivne usluge kao što su popravci. U konačnici uloga nejednakosti u europskoj solidarnosti će se smanjiti prelaskom s politike učinkovitosti na politiku dostatnosti kako bi održivi životni stil postao norma. **Kroz predsjedanje RH Vijećem EU očekujemo da Vijeće počne razmatrati alternativne indikatore razvoja i blagostanja koji se ne zasnivaju na BDP-u, već i na spektru pokazatelja prikladnih za pravednu održivost u 21.st. .**

4. EU kao globalni akter izgradnje mira - ne zaboravimo da je EU i “mirovni projekt”

Poljuljani međunarodni poredak ulijeva sve više nesigurnosti u stabilnost društava na našem planetu. Kao da je sve manje povjerenja u to da je zajedničkim naporima različitih zemalja moguće raditi na očuvanju planeta i smanjenju nasilja. Kao da se ispraznilo mjesto lidera u globalnim politikama izgradnje mira, budući da su i Ujedinjeni narodi pod stalnim pritiskom smanjenja financiranja i diskreditacije njihove uloge. Ovo je prilika da se upravo EU nametne kao novi globalni akter mira i stabilnosti koji okuplja one snage u svijetu koje su spremne raditi na očuvanju planeta te da utka novu snagu u globalne napore dogovora i nenasilnog rješavanja sukoba. Istovremeno, u zadnje tri godine gledamo nagli porast ulaganja u zajedničku europsku obranu iako ne postoji zakonodavni okvir EU koji bi bio direktna podloga tim odlukama. EU je u ovom slučaju jačanje zajedničke obrane provukla kroz Glavnu upravu za rast (DG Growth) - putem Europskog obrambenog fonda - koji ima za cilj ojačati vojne sposobnosti država članica, opravdavajući tu odluku da se radi o ulaganjima u tehnološki razvoj obrane i time će se navodno utjecati na rast radnih mjesta u EU. Paralelno, članice, van proračuna EU, samostalno financiraju EU misije izvan EU granica kroz “European peace Facility” fond koji doživljava rapidni rast. Stava smo da taj rast ne prati adekvatan rast politika i financiranja iz područja izgradnje mira. Upravo zbog toga očekuje zaokret u politika Vijeća EU prema globalnim politikama multilateralizma i izgradnje mira.

4.1. Zaštita multilateralizma.

EU mora preuzeti ulogu čuvateljice međunarodnih institucija i jačati ih. Do sada su pojedine članice imale proaktivne uloge u pojedinim međunarodnim tijelima, no sada je došlo vrijeme da uložimo kolektivne napore i stanemo u obranu međunarodnog demokratskog poretka te očuvamo institucije koje nisu savršene ali su u prošlosti doprinijele dijalogu na globalnoj razini. EU, tj. njene članice moraju uložiti više u rad tijela Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe unijeti u njih novi duh i nadu međunarodne suradnje.

4.2. Izgradnja mira kao neraskidiv dio vanjske politike EU.

Očekujemo da za vrijeme predsjedanja RH Vijećem EU, Vijeće oživi sjećanje na ideju EU i kao mirovnog projekta te da se u vanjsku politiku kroz zasebnu strategiju i zasebnu liniju financiranja (unutar NDICI fonda) integrira izgradnju mira. Očekujemo da Vijeće zauzme stav da EU mora snažnije raditi na prevenciji sukoba i biti aktivnija sa mirovnim radom u područjima sukoba. To posebno vidimo kroz jačanje volonterstva kroz instrument izgradnje mira, suočavanje s prošlošću, rješavanje sudbine nestalih u oružanim sukobima, pravosudno procesuiranje povreda humanitarnog prava, mirovno obrazovanje, promocije popisa ljudskih gubitaka u svakom oružanom sukobu kako bi se prestalo manipulirati prošlošću, uključivanjem “unusual suspects” u procese izgradnje mira (veterane i žrtve) te konstantno razvijanje uključive kulture pamćenja i stvaranje preduvjeta za obrazovanja za suočavanje s prošlošću. EU mora imati niz metoda izgradnje mira (“cook book”) koje primjenjuje u konfliktnim područjima.

4.3. Podizanje svijesti unutar EU o EU kao “mirovnom projektu”.

Kako bi EU mogla proaktivno djelovati sa politikama izgradnje mira van svojih granica, potrebno je ojačati svijest svojih građana o EU i kao “mirovnom projektu”. Očekujemo da Vijeće za vrijeme hrvatskog predsjedanja donese političku odluku o jačanju kulture mira unutar EU. To se može učiniti kroz: promociju **mirovnog i globalnog** obrazovanja unutar EU, te podržavati **obrazovanje koje potiče kritičko razumijevanje povijesnih zbivanja** kao i događaja danas, interkulturalnost i multiperspektivnost koji mladima omogućava korištenje usvojenog znanje u budućnosti. Također je potrebno krenuti unutar EU barometra sa komparativnim longitudinalnim **istraživanjima o tome kako mladi vide rat**, kako ga vide različite generacije i kako su se suočili s prošlošću, kakvi su odnosi prema pripadnicima većinskih i manjinskih etničkih i vjerskih skupina i sl., a kako bi se mogle pratiti i uspoređivati određene promjene u društvenim realnostima pojedinih država. Konačno, Vijeće mora inicirati proces usvajanja definicije holokausta na razini svih članica EU kako je predložena od strane Međunarodnog saveza za sjećanje na holokaust (IHRA) i razvijanje strategije suprotstavljanja iskrivljavanju činjenica o holokaustu u pojedinim zemljama članicama, na tragu Rezolucije Europskog parlamenta o porastu neofašističkog nasilja u Europi, kojom je zatražio zabranu neofašističkih i neonacističkih grupa Europskoj uniji.

4.4. Azil i migracije.

Prema strateškim dokumentima, cilj azilne politike Europske unije jest pružiti odgovarajući status državljanima trećih zemalja koji traže međunarodnu zaštitu i osigurati potpuno poštivanje načela zabrane vraćanja. Od Vijeća EU-a očekujemo da za vrijeme hrvatskog predsjedanja pokaže **inicijativu i ustrajnost na nužnoj reformi Zajedničkog europskog sustava azila (CEAS)** koja se mora temeljiti na **ljudskim pravima**, imati jasne ciljeve i ukloniti disfunkcionalnosti postojećeg sustava. Iako inicirane, izmjene CEAS-a nisu donesene, no svako održivo rješenje mora uključivati **duboko preispitivanje Dublinskog sustava** s trajnom podjelom odgovornosti i proceduralnim jamstvima za zaštitu tražitelja azila od kršenja temeljnih prava. Također, kroz niz zakonodavnih izmjena izuzetno je važno osigurati da svaka reforma CEAS-a **štiti i širi, a ne smanjuje prava tražitelja azila i izbjeglica**. Nužno je uspostaviti procedure kojima bi se osiguralo pravodobno iskrcavanje spašenih osoba s brodova te raspodjelu odgovornosti za njihov prihvata među državama članicama EU-a, a koje bi trebala omogućiti Europska komisija. Važno je koristiti mjere za **sankcioniranje onih država članica koje krše ljudska prava** i ne žele sudjelovati u raspodjeli odgovornosti. Jednako je važno osigurati usmjeravanje sredstava u integraciju i mjere za uključivanje i osiguravanje jednakih šansi, a smanjiti ulaganje sredstava u opremanje granica i povratke migranata u tzv. treće zemlje. Vijeće EU mora odigrati ključnu ulogu kako bi osigurala **dostatna razina financiranja za dostojanstvene uvjete života** osoba koje se useljavaju te da se od država članica zahtijeva da ga utroše kao potporu toj svrsi tijekom i nakon sljedećeg zakonodavnog razdoblja.

U području migracija, od Vijeća EU-a očekujemo **osiguravanje i omogućavanje sigurnih i legalnih puteva** budući je to ključni doprinos koji EU može dati globalnom odgovoru na migracijska kretanja te bi uvelike smanjilo rizike i neizvjesnosti kojima su izložene osobe koje su prisiljene napustiti svoje domove. Program preseljenja jest korak u tom smjeru, no tako izdvojeni mehanizam te broj osoba koji obuhvaća daleko je od postizanja svrhe. EU bi kontinuirano trebala pronalaziti **rješenja za prihvata i zaštitu osoba temeljenu na humanom i dostojanstvenom pristupu**. Prijedlozi koji vode instrumentalizaciji preseljenja,

odnosno koji podržavaju migracijsku kontrolu ili uvode osnove za isključenje određenih osoba na temelju izglednosti uspješne integracije pojedinca, potkopavaju bit preseljenja i nužno ih je odbaciti. Osim povećanja broja osoba obuhvaćenih programom preseljenja, EU bi trebala **proširiti druge sigurne i zakonite putove za izbjeglice**. Važan korak u tom smjeru bilo bi ukidanje ograničenja za spajanje obitelji, odnosno proširenje prava kojima se uređuje spajanje obitelji kako bi ih se učinilo manje restriktivnima.

S obzirom na vrlo zabrinjavajuću situaciju na vanjskim granicama EU, očekujemo da će Vijeće smanjiti i ograničiti nadležnosti Frontexa i **uspostaviti efikasni, nezavisni mehanizam nadzora postupanja na granicama**. Brojna svjedočanstva i izvještaji govore o kršenjima prava ljudi na kopnenim i morskim granicama, a statistika broja umrlih potvrđuje nepropusnost granica i nemogućnost sigurnog ulaska. Nužno je **osigurati mehanizme nadzora te promptno reagiranje** na svako utvrđeno protupravno postupanje. Također, važno je osigurati da ne dođe do zakonskog smanjenja prava i legalizacije neprihvatljivih, nasilnih i dehumanizirajućih praksi.